

Elina Kahla

Suomi sai arkisen nootin

Suomi sai tammikuussa Venäjältä nootin, jossa ei ehdotettu yhteisiä sotaharjoituksia. Nootti liittyi ns. Anton-pojan tapaukseen. Suomeen diplomaattiauton takakontissa taannoin tuodun lapsen oikeustapausta ovat viran puolesta joutuneet kommentoimaan vuorollaan lastenhuoltoviranomaiset, pääkonsuli sekä maan ylin johto presidenttiä ja ulkoministeriä myöten. Ei tarvitse olla profeetta päätelläkseen, että kunnian kentät ovat nykyelämässä usein arkisia. Meillä on huutava puute rajanylittävän arjen toimivista pelisäännöistä ja erityisesti sellaisista, joilla voitaisiin välttää kansainvälisten lapsikiistojen ikävät seuraukset.

Venäjällä uutinen äidiltä riistetystä lapsesta nostattaa tunteita. Semminkin, koska venäläiset eivät ole tottuneet luottamaan viranomaisiin – eivät omiin eivätkä vieraisiin. Mutta vaikea on tälläkään puolella pysyä viilipyttynä. Antonin tapauksella on inhimillisen, yhteisöllisen ja viranomaisulottuvuuden lisäksi ennuste hierryttää valtiosuhteita.

Koska rajanylittävä kanssakäyminen lisääntyy kovaa vauhtia, myös Antonin kaltaisten tapausten joukko kasvaa vääjäämättä. Vaikka Anton on vasta koulutiensä alussa, hän on jo ehtinyt saada kulttuurien välisistä törmäyksistä osakseen enemmän kuin moni kuusikymppinen. Kenen vastuulla on rajanylittävän kanssakäymisen arvojen ja pelisääntöjen opettaminen? Tai laajempi kansalaiskasvatus seka-avioliittojen vastuista ja velvollisuuksista? Kuka sanoo ääneen, että lapsi kärsii aina, jos vanhemmilla ei ole yhteistä kieltä? Tai että painavampi moraalinen vastuu on sillä osapuolella, joka kutsuu puolison omaan maahansa kuin sillä, joka tulee kutsuttuna. Tai että oikeuksiaan niskan päältä puolustava suomalaisosapuoli on harvoin sankari?

Koska kansalaiskasvatusta ei ole, väärinymmärrykset, huostaanotot ja lapsiriidat tulevat yleistymään. Seuraukset kaatuvat arjen ammattilaisten eli päiväkodin, koulun, poliisin, sosiaaliviranomaisten ja terveydenhuollon, ja lopulta oikeuslaitoksen syliin. Selvää on, että parannus asiantilaan edellyttää viranomaisilta jotain muuta kuin mihin on tähän asti totuttu.

Tämän päivän suomalais-venäläisten perheiden yhteiselo ei vain voi sujua niin, että venäjän kielen puhuminen tai kenties ortodoksisen uskonnon noudattaminen on lapselta kielletty tai leimattu pilkan kohteeksi. Tai että viranomaiset uskovat vaistonvaraisesti sitä aikuista osapuolta, joka tuntee suomalaiset pelisäännöt, eli vaikuttaa siis rehelliseltä ja saa itsensä onnistuneimmin ilmaistuksi. Oikeusvaltio ei voi olla vain sujuvasti suomenkielisten etuoikeus. Siksi tarvitaan päteviä tulkkeja.

Myös arjen ammattilaisten tueksi ja viranomaisyhteistyöhön tarvitaan uutta selkärankaa. Ei tarvita Jumalan tuomiota, mutta tarvitaan jatkuvia parannuksia: sosiaali- ja oikeusalan seminaareja, verkostoja, termityöryhmiä, ammattilaisten tutustumista toisen maan tapoihin ja käytäntöihin. Tiesittekö, että vain alle puolella venäläisistä on pankkitili? Tai että elatusmaksusta Venäjälle yksin pankki nielaisee leijonanosan?

Kunnian kenttä ei kaukana takana vaan tässä ja lähellä. Minä olen isänmaallinen ihminen, sanoo eräs suomalainen asianajaja, joka on erikoistunut su-ve –lapsikiistoihin. Hän ”heräsi” todellisuuteen

todistaessaan tapausta, jossa autojonossa menehtyneen suomalaisaviomiehen venäläinen leski oltiin pitemmittä puheitta saattamassa Niiralaan rajalle.

Venäläisiä äitejä perhekiistoissa ja elatusmaksujen perille viemisessä puolustanut asianajaja ihmettelee suomalaisen viranomaismenettelyn itsekritiikin puutetta sekä täydellistä lapsioikeuden psykologian osaamisalan puutetta, sillä psykologeja eivät oikeuslausunnot tunnu kiinnostavan, ja monia muita katvealueita ja heikkoja lenkkejä. Piittaamattomuus ja omahyväisyys satavat niiden laariin, joita Suomi-brändin murskajaiset eniten kiinnostavat.

(ks. Youtube: Jyrki Leivonen: Lakimiehen näkemys venäläisten perheiden erityisongelmiin Suomessa)